

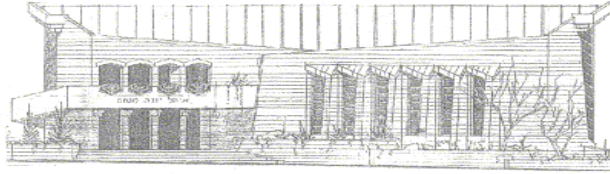
Ohel Yonah Menachem

Synagogue &
Community Center

Rabbi David Spektor

דוא"ל:

vaad@ohelyonah.com

אוהל יונה מנחם

בית כנסת
ומרכז קהילתי

הרב דוד ספקטור

אתר אינטרנט:

www.ohelyonah.com

דרשה מאת הרב דוד אברהם ספקטור לשבת שובה תשע"א בנושא:

על ג'יפ 4x4 בעקבות הכהן הגדול

שבת שלום. השנה נתבונן קצת בעבודת הכהן הגדול ביום הכיפורים, כפי שמתואר במסכת יומא. הכהן הגדול היה בזמן המקדש האדם המרכזי ביותר בעם ישראל, כאשר על לבו מונחים האורים ותומים עם שמות כל שבטי ישראל ומאחריהם שם ה'. במשך השנה לובש הכהן הגדול בגדי זהב, אבל ביום הכיפורים הוא מחליף אותם כמה פעמים לבגדי לבן. בתלמוד הירושלמי (יומא ז, ב) נשאלת השאלה: ולמה בגדי לבן? ומפרש קרבן העדה את השאלה: "כהן גדול משמש ביום הכיפורים בבגדי לבן ולא בבגדי זהב כבשאר ימות השנה". ומשיבה הגמרא: אמר ר' חיה בר בא: כשירות של מעלן, כך שירות של מטן. מה למעלן "ואיש אחד בתוכם לבוש בדים" (יחזקאל ט), אף למטן: "כתונת בד קדש ילבש" (ויקרא טז). ומפרש הקרבן העדה: "כשירות של מעלה - של מלאכי השרת המשתמשים ברקיע". וגם אנחנו בעקבות הכהן הגדול במקדש ומלאכי השרת ברקיע לובשים בגדי לבן ביום הכיפורים. גברים רבים לובשים קיטל לבן (רמ"א תרי, סעי' ד) וגם נשים לובשות שמלה לבנה (מ"ב תרי, ס"ק טז) בלי תכשיטי זהב, שמזכירים את עגל הזהב. משך השנה ראינו סטיקרים ומדבקות כולנו גלעד שליט, כולנו שייטת 13. לקראת יום הכיפור היה מתאים שנדביק מדבקה וסטיקר: כולנו כהן גדול, כולנו לבן. בלי זהב ובלי כתמים ובלי חטאים. חמש פעמים מחליף הכהן הגדול את בגדיו ביום הכיפורים. לכבוד זה הוא טובל חמש פעמים. משהו עובר על הכהן הגדול ועל כולנו ביום הזה. לאט לאט לא רק הבגדים מתחלפים ונעשים פחות ראוותניים ויותר פשוטים ואמיתיים אלא גם האדם שלובש את הבגדים משתנה והוא נעשה כל פעם אחרי עוד טבילה יותר טהור. אף שכדי לצאת ממצב של טומאה למצב של טהרה מספיקה טבילה אחת, אבל לתוספת טהרה דרושות עוד טבילות. לכן בזמננו בערב יום כיפור מי שטובל לתשובה, טובל שלוש פעמים (מ"ב תרו, ס"ק כא בשם י"א), אף שלצאת מטומאה לטהרה מספיקה טבילה אחת. הקיץ נסענו לקיבוץ בית העמק של התק"ס, התנועה הקיבוצית, בגליל המערבי ליד נהריה כדי לבקר שם חברים מתקופת התיכון בחו"ל, שעלו ארצה לפני מספר שנים. קיבוץ בית העמק עלה על הקרקע בשנת 49' אחרי מלחמת העצמאות ובנוי על שרידי הכפר הערבי 'אל עמקא', בעברית העמק. הישוב בית העמק מופיע לראשונה בספר יהושע (יט, כז) בחלוקת הארץ לשבטים, ונמצא בנחלת אשר.

שם בקיבוץ התבררה לי יותר המשמעות העמוקה של חמשת הטבילות של הכהן הגדול ביום הכיפורים. חברי שם, אחראי על מערכת המים של הקיבוץ. הוא הזמין אותנו לסיור בג'יפ 4X4 לראות את מפעל המים של הקיבוץ. חשבנו שהוא יעשה לנו סיור במעינות ובמפלי המים שליד הקיבוץ ולכן הצטרפנו בשמחה לסיור, אבל לא ידענו מה מחכה לנו באמת. בג'יפ 4X4 שלו נסענו לבריכת הביוב של הקיבוץ והריח היה בהתאם ובפרט בקיץ החם זה לא היה נעים כל-כך. ועוד שאין שם בריכת ביוב אחת אלא חמש בריכות ביוב, אחת אחרי השנייה, כאשר בכל בריכה יש מערכת סינון וטיהור ובבריכה האחרונה המים נראים ומריחים כמעט כמו מים נקיים. מי הקולחין המטוהרים האלה מוזרמים אחרי-כן להשקיה למטעים ולכמה גידולי שדה שמשרד החקלאות מאשר אותם. תהליך הטיהור דורש לא בריכה אחת, אלא חמש בריכות גדולות כדי להגיע למים טהורים הראויים לשימוש. זה הזכיר לי את תהליך הטיהור שעובר על הכהן הגדול בחמשת הטבילות ביום הכיפורים ותהליך הטיהור שאנו כולנו עוברים בחמשת התפילות, אחת בלילה: כל-נדרי ומעריב וביום עוד ארבע תפילות: שחרית, מוסף, מנחה ונעילה. משהו משתנה בנו. אנו יוצאים מכל זה יותר מטהורים עם הרבה מחשבות והרהורים של תשובה. בקיבוץ בית העמק כל זה לא היה רק משל אלא אחרי הסיור במכון הטיהור ראינו במו עינינו את הנמשל, את תהליך הטיהור בנפשות בחלק מחברי הקיבוץ. חברי הביא אותנו לבית הכנסת המפואר של הקיבוץ, שמתפללים בו כיום כל ליל שבת ובחגים. בבית הכנסת יש לפני ארון הקודש, שיש בו שלושה ספרי תורה, שלושה עמודי שיש מיוחדים. התפעלתי מהיופי וההידור של בית הכנסת וארון הקודש. ואז הוא סיפר לנו את הסיפור שמאחורי ארון הקודש ושלושת עמודי השיש האלה. בשנת 64 יצא ציון חבשוש אחד מחברי הקיבוץ, לטיול על אופנוע באירופה. כאשר הגיע לגרמניה נגנב לו שם האופנוע וכל הכסף שהיה לו. הוא נשאר בחוסר כל. בלית ברירה הוא הלך לעבוד שם בחווה חקלאית מרקנהוף [MARKENHOF] באמצע

היער השחור. בעל החווה החקלאית דר' רולף מידקה סיפר לו שבשואה בני משפחתו לא היו במפלגה הנאצית ולא השתתפו בכל הצרות שעשו ליהודים. לציון שנולד ב-39 בתימן ועלה ארצה ב-45 זה היה המפגש הראשון הממשי עם השואה. אחרי כמה ימים דר' וולף מיתקה לקח את ציון לנגריה של החווה, ושם הוא מצא להפתעתו ארון קודש ריק עם עמודי שיש וחלון עם מגן דוד. אז בעל החווה סיפר לו שבשנות העשרים לפני השואה היה במקום הזה בית הכנסת של יהודים חלוצים שקיימו בחווה החקלאית הזו "הכשרה חלוצית", כעין "קיבוץ" לקראת עלייתם לארץ ישראל. המקום נסגר בשנת 26. דר' רולף מידקה הסכים להעביר את ארון הקודש עם עמודי השיש לקיבוץ של ציון, לקיבוץ בית העמק ליד נהריה. כך נפתח בשנת תשל"ו 1975 אחד מבתי הכנסת הראשונים בתנועת הקיבוצית התק"ס. נסתר דרכי ה'. מתוך עמק הבכא של גרמניה עולה בית כנסת לארץ ישראל, לבית העמק. ואם לא על זה נאמר "ממעמקים קראתיך ה'!" לא לחינם כתב הרב קוק בזמנו (אורות התשובה יז, ב): "התעוררות חפצה של האומה בכללה לשוב אל ארצה, אל מהותה אל רוחה ואל תכונתה, באמת אור של תשובה יש בה". אז לפני מאה שנה הדברים היו אוטופיה, היום לאט לאט אנו רואים את ניצוצי התשובה בכל מקום. כשנכנסתי לביתם בקיבוץ ראיתי שמעל הספרים מונח הספרון חנה (ראשי תיבות: חלה, נדה והדלקת נר) ועל הקיר צילום של החתונה שנערכה כהלכה בחצר ביתם על ידי רבה של סביון. יש כאן תהליך איטי של תשובה שעובר על העם. אמנם רבים היו רוצים תהליך מהיר של תשובה: תשובת אינסנט: תשובה עכשיו כמו משיח עכשיו ושלוש עכשיו.

אבל למציאות אין כנפיים. דווקא דרך התשובה האיטית היא יותר בטוחה. באידיש אומרים, Langzam, aber sicher - לאט, לאט, אבל בטוח. כך ניתן ללמוד (רביבים 253) מר' ישראל מסלנט, אבי תנועת המוסר, אשר בגיל 48 עזב את ליטא ועבר לגרמניה, לעיר הנמל ממל. יהודים רבים עסקו שם במסחר הקשור לנמל המקומי וגם בשבת היו פורקים וטוענים את הסחורות. אמר להם ר' ישראל מסלנט: "לטפל במטעני הנמל בשבת-מוכרחים, אך הכתיבה אינה הכרחית". הסוחרים הסכימו לדעתו וקבלו עליהם שלא לכתוב בשבת. אחרי כמה שבתות דרש ר' ישראל שוב ואמר: לפרוק סחורות בשבת מוכרחים, אבל טעינה בשבת, בוודאי שאינה הכרחית". גם לזה הסכימו הסוחרים. וכך לאט לאט התחילו לשמור את השבת עד ששמרו אותה בשלמות והפסיקו את עבודתם בשבת בנמל. כך היתה גם דרכו של צדיק ירושלמי מיוחד, שהכרתי אישית והוא נפטר לאחרונה, הרב משה בן טוב זצ"ל, שהיה מסתכל באדם ובמזוזות ביתו ולרוב יודע את המצב והדרוש תיקון ועידוד. במיוחד היה מעודד לשמירת טהרת המשפחה והיה מעודד זוגות חילוניים גמורים לשמור טהרת משפחה משך שלושה חודשים בלבד. למעשה אחרי שלושה חודשים כ-80% מהם המשיכו במצוה, אחרי שראו שזה שיפר מאד את חיי המשפחה שלהם. לכולנו ולפעמים גם בתוך הבית פנימה, במשפחה, הדרך לתשובה שלמה קשה. קשה לעשות שנוי בחיים, אפילו שנוי קטן. בגישה של הכל או לא כלום מתיאשים מהר. לכן דרך התשובה של רבים מגדולי ישראל היא לאט לאט, אבל בטוח. נשוב לעבודת כהן גדול. מובא במשנה במסכת יומא (ג, ד): "ביום הכיפורים כל עבודות היום אינן כשרות אלא בכהן גדול". אותן עבודות במקדש שבמשך השנה עושה אותן כהן הדיוט, כהן רגיל, עכשיו ביום הכיפורים רק כהן גדול עושה אותן. כל עבודה, אפילו הפשוטה ביותר הופכת להיות גדולה ביום הכיפורים. אפילו עבודה של נקיון. פעם היו קוראים למי שעושה ספוגייה ומורידה אבק בתואר מנקה, אבל היום אומרים שהיא עובדת במשק הבית.

זה נשמע אחרת לגמרי. וזה נכון. היא עושה בדיוק אותן עבודות שהכהן הגדול עושה ביום הכיפורים. נראה לי שבעתיד יפרסמו בלוח הדרושים בעיתון: דרוש כהן גדול (או כוהנת גדולה) לעבודת משק הבית, בסוגריים בלע"ז: עבודות נקיון פשוטות. וזה בדיוק מה שעשה הכהן הגדול ביום הכיפורים: "מטיב את נרות המנורה". (יומא א, ב) קודם הוא מנקה האפר של הפתילות שכבו והפסולת של השמן ואחרי הנקיון היסודי הזה הוא נותן בבזיכי המנורה שמן חדש ופתילות חדשות ומדליק את הנרות. כל זה נקרא שהוא "מטיב את הנרות", כולל הנקיון היסודי של המנורה בהתחלה. כך גם כל אחד שמנקה את ביתו הוא בעצם מטיב את ביתו. פעם ר' אריה לוי פגש באזור מחנה יהודה בירושלים פועל נקיון שמנקה את הרחוב. אמר לו ר' אריה: אני מקנא בך, שאתה מנקה את הפלטריין (הארמון) של המלך, את רחובות ירושלים. מכאן אפשר ללמוד שאדם גדול הוא לאו דווקא אדם שעושה דברים גדולים, גרנדיוזיים, אלא כל מה שהוא עושה, גם דברים קטנים ואפילו דברים בזויים, הוא עושה אותם בראש גדול, לשם שמים, ובשמחה של מצוה, ויש לו מטרה אחת בלבד: להטיב - להטיב את הנרות, להטיב עם הזולת, להטיב עם עם ישראל. אין יום כיפור מכפר עד שירצה את חברו. יש משפחות שיש אצלן מריבות סביב לנקיון וסדר בבית. כמה זה מרגיז שהבעל משאיר בלגן בכל מקום ולא מנקה אחריו, כמה זה מרגיז שלאשה יש אובססיה כפייתית לנקיון OCD, כמה זה מעצבן שהילדים זורקים את התיקים שלהם באמצע הסלון ולא רוצים לזרוק את הפח. בבית המקדש המצב היה הפוך. שם היו רבים מי יזכה בתרומת הדשן, בלקיחת האפר משריפת הקרבנות ועצי ההסקה מעל המזבח. היתה שם תחרות מסוכנת לזכות בתרומת הדשן מעל המזבח. וכך מסופר במסכת יומא (ב, א): "בזמן שהן (הכהנים) מרובין, (הם) רצין ועולין בכבש וכל הקודם את חברו בארבע אמות זכה". זו תחרות ספורטיבית לתרומת הדשן, אבל קרה (יומא ב, ב) "מעשה שהיו שניהם (שני כהנים) שוין ורצין ועולין בכבש ודחף אחד מהן את חברו (כדי שהוא יזכה בתרומת הדשן) ונפל ונשברה רגלו. וכיון שראו בית דין שבאין לידי סכנה התקינו שלא יהו תורמין את המזבח אלא בפיס (בהגרלה)". כל בית בישראל הוא מעין מקדש מעט והשולחן כמו מזבח. לפי זה צפויה בכל משפחה תחרות קשה מי ינקה את השולחן ומי יזרוק את הפח, מי יזכה במצוות תרומת הדשן בתוך הבית פנימה? הפתרון הוא לא ריצה על כבש או פייס (הגרלה) אלא תורנות שבועית יומית בין כל חברי המשפחה כדי לזכות במצוה הנפלאה הזאת.

יש לפעמים מצב הפוך שדווקא האיש חולה נקיון וסדר OCD ודורש אשתו להיות סופר WOMAN, גם לעבוד בחוץ, גם לעבוד בבית וגם לדאוג שהבית יהיה נקי, מסודר ומצוחצח וסטריילי כמו בבית מרקחת. אולי הבית יהיה נקי, אבל בלי רוגע ושלווה. הבית בוער כמרקחה מרוב כעסים, תסכולים ועצבנות. כך לא נכנסים ליום הכיפורים. אין יום הכיפורים מכפר עד שירצה את חברו. יש לשנות את סדרי העדיפות.

העיקר הוא לא הבית אלא האדם שבבית. החינוך הפרגון והמלה הטובה ומי שיש לו אובססיה לניקיון וסדר או לנושא אחר, לא ידביק במחלה הזאת אחרים אלא יכבד ויוקיר אותם על השוני והמיוחד בו או בה. נשוב לעבודת כהן גדול ביום הכיפורים. מקום מרכזי בעבודת היום תופס הוידוי של הכהן הגדול. וכך מובא במסכת יומא (ג, ח): "בא לו אצל פרו... וסומך שתי ידיו עליו ומתודה וכך היה אומר **אנא השם עויתי פשעתי חטאתי** לפניך אני וביתי..." הרמב"ם בתחילת הלכות תשובה מביא שיש חובה על כל אדם ולא רק לכהן גדול לומר וידוי: "כל מצות שבתורה... אם עבר אדם על אחת מהן... כשיעשה תשובה וישוב מחטאו חייב להתודות... וידוי זה מצות עשה, כיצד מתודין אומר: **אנא השם חטאתי עויתי פשעתי לפניך...**" ומדייק הרב סולוביצקי (על התשובה 64 בהערה) בלשון הרמב"ם: "נוסח זה ("אנא השם חטאתי עויתי פשעתי") הולם את וידויו של הכהן הגדול המתודה על כלל ישראל. "זאת אומרת שאנחנו ביום הכיפורים כולנו כהן גדול והולכים בעקבותיו להתודות על כלל ישראל ולא רק על החטאים והבעיות הפרטיות שלנו. ולכן הוידוי שאנו אומרים הוא בלשון הרבים על כלל ישראל: אבל אנחנו ואבותינו חטאנו... עווינו, פשענו ולא אומרים בלשון יחיד: חטאתי עויתי פשעתי. וזה מתאים לוידוי שאומר הכהן הגדול בשעיר לעזאזל בלשון רבים על עם ישראל (משנה יומא ו, ב): "בא לו (הכהן הגדול) אצל שעיר המשתלח וסומך שתי ידיו עליו ומתודה וכך היה אומר **אנא השם עווינו פשענו חטאנו** (בלשון רבים!) לפניך עמך בית ישראל..." וכן מסביר הרמב"ם בהלכות תשובה (א, ב) שהוידוי של כהן הגדול על השעיר לעזאזל הוא על כלל ישראל: "שעיר המשתלח לפי שהוא כפרה על כל ישראל כהן גדול **מתודה עליו על לשון כל ישראל** שנאמר והתודה עליו את כל עונות בני ישראל..." ואנחנו ביום הכיפורים הולכים בעקבות הכהן הגדול. ויחד עם זה כל אחד יכול להתודות ביום הכיפורים בלחש גם על חטאיו הפרטיים, כפי שנפסק בשלחן ערוך (תרז, ב): "ואם רצה לפרט (החטא) הרשות בידו ואם מתודה בלחש נכון לפרט החטא." מכל מקום גם כשאומרים את הוידוי ועל חטא שמודפס במחזור בלשון רבים, אני אישית מרגיש שלא רק על כלל ישראל אני מתודה ביום הכיפורים, אלא קודם-כל על עצמי. על חטא שחטאנו בדבור פה, בזלזול הורים ומורים, בלשון הרע, במשא ובמתן, במאכל ובמשתה ועוד ועוד. האם באמת מספיק רק להתודות ביום הכיפורים ולהכות על החזה והלב. ומה עם התשובה, החרטה והקבלה לעתיד, החלטות האמיצות לשנות את דרכי ולשפר את מעשי, דיבורי ומחשבותי? על זה קראנו ברמב"ם לפני-כן: "כל מצות שבתורה... אם עבר אדם על אחת מהן... כשיעשה תשובה וישוב מחטאו חייב להתודות." זאת אומרת שרק אם עשה תשובה מחטאו, חייב להתודות. אחרת דברי הוידוי הם דיבורים בלי כסוי. מכל מקום שיטת הרמב"ם תמוהה מאד. מדבריו משמע שהתשובה איננה מצוה, רק הוידוי הוא מצוה. וכך כתב המנחת חינוך. ותמה על זה הרב סולוביצקי בספרו "על התשובה" (38-40): "וכי מי יוכל להעלות על הדעת שוידוי ייחשב למצוה ואילו תשובה אינה כן? וכי ייתכן וידוי בלא תשובה? מה ערכו של וידוי כזה, מה משמעותו?"

ועל זה מביא הרב סולוביצקי מסורת מבית אבא (הרב משה סולוביצקי) בשם הסבא, הבית הלוי שהוא נקרא על שמו הרב יוסף (יושה) בער, שאמר: "כי זו סברה (שתשובה אינה מצוה), שאין לקבלה, שהרי יש בתורה כמה וכמה פסוקים המדברים במפורש על התשובה כעל מצוה. כגון בפרשת נצבים, הנקראת בשבת שלפני ראש-השנה (דברים ל): "...ושבת עד ה' א-לוקיך..." ועוד מחזק הרב סולוביצקי (האחרון) את הקושיא ומביא מדברי הרמב"ם (בעצמו) בהלכות תשובה (ז, ה): "כל הנביאים כולן **צוו** על התשובה..." משמע מלשון "צוו" שיש מצות תשובה לפחות מדברי הקבלה, הכוונה מדברי הנביאים. ועוד מביא ראייה אחרת המוכיחה שהרמב"ם רואה את התשובה כמצוה, שכן בכותרת להלכות תשובה נאמר: "הלכות **תשובה, מצות עשה** אחת, והוא שישוב החוטא מחטאו לפני ה' ויתודה."

הרב סולוביצקי מקשה וגם מתרץ (שם 44): "המנינו השונה בין הכותרת לבין ההלכות אינו מקרי. שיטה עקבית היא במשנתו של הרמב"ם, שבכל מקום שדן במצוה **שקיומה בלב ופעולתה במעשה**, הוא מחלקה במכוון: **בהלכות** הוא מדבר **במעשה המצוה** ואילו **בכותרת**, שבה נתונות ההגדרה וההקדמה להלכות, הוא מדבר על **קיום המצוה (בלב)** בכל מלוא משמעותה. שיטה זו אנו מוצאים גם בהלכות תשובה. **תשובה** בעיני הרמב"ם היא מעין עבודה **שבלב**. זוהי מצוה שעיקרה אינו במעשים ובפעולות, אלא תהליך הנמשך לעתים על פני שנות חיים... התשובה אינה קשורה במעשה אחד... אלא צומחת וגדלה... עד שמביאה את האדם למטמורפוזה. ואז לאחר שהשתנה ונעשה אדם אחר, מגיע **מעשה** התשובה... הווה אומר: הוידוי!... והתשובה עצמה היא **מצות יסוד**." זאת אומרת היסוד והבסיס למצות הוידוי. לפי ההסבר המחודש הזה של הרב סולוביצקי יש כאן מצוה אחת שמחולקת לשני חלקים: תשובה ווידוי. וכך מגדיר הרמב"ם את התשובה ביום הכיפורים (שם ב, ז): "יום הכיפורים הוא **זמן תשובה לכל ליחיד ולרבים**... לפיכך **חייבים הכל לעשות תשובה ולהתודות** ביום הכיפורים..." "לעשות תשובה ולהתודות" אלו שנים שהם אחד. אי אפשר האחד בלי השני. וידוי בלא תשובה זה פשוט שאי אפשר, זה הופך את אמירת הוידוי להצגה, למילים ריקות מתוכן, אבל למה אי אפשר להיפך: תשובה בלי וידוי. אם אדם עשה תשובה ונעשה יהודי טוב לשמים ולבריות למה הוא חייב לומר עוד וידוי. מה זה מוסיף? הרב סולוביצקי נותן לזה הסבר מעמיק (על התשובה 65-62): "כל אמוצה, כל תחושה כל רעיון והרהור מתבהרים לאדם... לאחר שהצליח לבטאם במשפטים בעלי מבנה הגיוני... האדם עצמו אינו יודע מה שמתרחש אף בלבו שלו, עד שהוא מגבש הרגשותיו ורעיונותיו ויוצקם לדפוס בטוי. הרהור תשובה מבלי שיבוא לכלל ביטוי שפה הוא נטול כל ערך (לדעתו של הרב סולוביצקי). בפרק ב בהלכות תשובה אומר הרמב"ם, שצריך החוטא "להתודות **בשפתי** ענינים אלו שגמר בלבו". הוידוי הוא הגומר את התשובה." אחר-כך מוסיף הרב סולוביצקי עוד הסבר יותר פנימי: "יש עוד מימד אחר לוידוי, שלא זאת בלבד שאדם גומר בו את התשובה, אלא שהוא (הוידוי) גבוה ועולה על התשובה עצמה. והוא הוא המעשה המכפר. הכהן הגדול מתודה על עוונות כל ישראל. וידוי מכפר על עוונות כל בית ישראל."

כותב הרמב"ם (א, ג): "בזמן הזה שאין בית המקדש קיים ואין לנו מזבח כפרה אין שם אלא תשובה, התשובה מכפרת על כל העבירות." לא רק שאין לנו המבנה המרכזי של כלל ישראל: המקדש והמזבח, גם אין לנו כהן גדול שכל אישיותו להטיב עם כלל ישראל, להתודות על עוונות כלל ישראל ולכפר על כלל

ישראל. ולכן היום כולנו, כל אחד מאתנו קצת כהן גדול. ובכל מעשינו עלינו לחשוב מהי טובת הכלל. איך המעשה הפרטי, ההתנהגות הפרטית שלי ישפיעו על כלל ישראל.

בסיום היום הגדול מחליף הכהן הגדול את בגדי השרד שלו, "בגדי זהב", ועובר לבגדים אזרחיים ל"בגדי עצמו". וכך מסופר במסכת יומא (משנה ז, ד): "הביאו לו בגדי זהב ולבש וקדש ידיו ורגליו ונכנס להקטיר קטורת של בין הערבים ולהטיב את הנרות וקדש ידיו ורגליו ופשט (את בגדי הזהב) הביאו לו בגדי **עצמו** ולבש ומלוך אותו עד ביתו ויום טוב היה עושה לאוהביו בשעה שיצא בשלום מן הקדש."

ועוד מסופר בספר שבט יהודה: "בצאתו (של הכהן הגדול מהמקדש)... כל העם היו עוברים לפניו ורובם באבוקות של שעוה לבנה דולקות וכולם לבושים בגדי לבן... וספרי לו הכהנים, כי הרבה מהשנים לא היה יכול כהן הגדול להגיע לביתו קודם חצות הלילה, מפני דוחק העם... שאף-על-פי שהיו כולם מתענים, לא היו הולכים לבתיהם עד יראו אם יוכלו להגיע לנשק יד הכהן הגדול." לעומת התיאור המרומם והמרגש הזה, מספרת הגמרא (יומא עא:): על מצב הפוך של נפילת הכהן הגדול מהשיא הרוחני של יום הכיפורים לתוך תסבוכת אנושית מורכבת, במוצאי יום הכיפורים בצאתו מן המקדש בדרך לביתו.

"תנו רבנן: מעשה בכהן גדול אחד שיצא מבית המקדש, והיו הכל הולכים אחריו. כיון שראו את ראשי הסנהדרין, שמעיה ואבטליון, עזבו את הכהן הגדול והלכו אחרי שמעיה ואבטליון, לחלוק להם כבוד.

לבסוף באו שמעיה ואבטליון להפרד מן הכהן הגדול ולברכו. כיון שנעלב, אמר להם בכעס: "יבואו **בני העמים** לשלום", ומפרש רש"י: "לשון גנאי הוא, לפי שבאו שמעיה ואבטליון (שבני גרים היו) מבני בניו של סנחריב." השיבו לו שמעיה ואבטליון: "יבואו בני העמים לשלום שעושים מעשה אהרן (שהיה אוהב שלום ורודף שלום) ואל יבוא בן אהרן לשלום (רמז לכהן הגדול הזה), שלא עושה מעשה אהרן." ומפרש רש"י:

"שהוניתו אונאת דברים, ואמר מר (בבא מציעא נח, ב) 'לא תונו איש את עמיתו' (ויקרא כה) באונאת דברים (ודיבורים) הכתוב מדבר, אם היה בן גרים (כמו שמעיה ואבטליון) לא יאמר לו זכור מעשה אבותיך!" אכן יש כאן מעבר חד מיום הכיפורים, שבו הכהן הגדול היה מתוודה (יומא ו, ב) ומתפלל "אנא השם... כפר נא לעוונות... עמך בית ישראל" למוצאי יום הכיפורים, כאשר הכהן הגדול עוזב את המקדש וחוזר לביתו ונכשל בדרך באונאת דברים כלפי בני גרים. הירידה מהפסגה של עבודת ה' משך יום שלם לתוך חיי החולין, איננה פשוטה כלל וכלל.

יש מאמר נפלא, שכתב הרב חרל"פ על הפֶּהֶן הַגָּדוֹל מֵאַחֵיו, רבו מרן הרב קוק. שם המאמר הוא (ויקרא כא, יב פ' אומר): "וּמִן הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵצֵא. לעומת הכהן הגדול הזה בימי שמעיה ואבטליון יש יחידי סגולה וביניהם מרן הרב קוק זצ"ל שלא יוצאים מן המקדש, אפילו במוצאי יום הכיפורים כשהם עוברים למדי ב', לבגדי עצמו, הם בבחינת "בלבבי משכן אבנה", בכל מקום שהם הולכים, הם באמת נמצאים בתוך המקדש והשכינה עמם. "ומלוך אותו עד ביתו". הוא לוקח את המקדש לביתו. זה הכהן הגדול מאחיו.

ואנחנו בעקבותיו גם צריכים לשאול את עצמנו במוצאי יום הכיפורים כשחוזרים הביתה ומחליפים בגדי לבן לבגדי חול, מה באמת מלווה אותנו מבית הכנסת עד הבית. מה אני לוקח מיום הכיפורים הזה הביתה. מה אני לוקח מעוצמת הקדושה ומעוצמת הביחד שהרגשנו משך כל היום לחיי היום יום שלי ושל משפחתי. זה מעבר לא פשוט. מהגובה הרוחני של יום הכיפורים למוצאי יום הכיפורים החומריים אפשר ליפול חזק. ולכן מביא הרמ"א בדרכי משה (תרכו, ו) בשם המהרי"ל: "יש שמתחילים לעשות סוכה במוצאי יום הכיפורים, שנאמר (תהלים פד, ח): יִלְכּוּ מִחֵיל אֶל חֵיל יִרְאֶה אֶל אֱלֹהִים בְּצִיּוֹן." במוצאי יום הכיפורים יש לקחת מיד את החיל, העוצמה הרוחנית של יום הכיפורים ולהכניס אותו לתוך החיל, לתוך העשייה של בניית סוכה. בניית סוכה בציון, בארץ ישראל, שמעליה ענני כבוד וסכך ובתוכה משך שבעה ימים אושפזין עילאין, יהודים נחמדים וכל עמך בית ישראל, זו דרגה עוד יותר גבוהה מיום הכיפורים שהוא יום רוחני, עילאי בלבד בלי היישום של קידוש החומר של אכילה, שתייה וחיי המעשה. יִלְכּוּ מִחֵיל אֶל חֵיל יִרְאֶה אֶל אֱלֹהִים בְּצִיּוֹן.

אחי ורעי אני רוצה לברך אתכם שתמיד תזכו ללכת מִחֵיל אֶל חֵיל ולא לעמוד במקום אחד בלי להתקדם ואז יִרְאֶה אֶל אֱלֹהִים בְּצִיּוֹן. ואז תראו איך אלוקים מופיע גם בציון, בחיי היום יום של העם היושב בציון ולא רק העולה לירושלים ולמקדש. ותתקיים בכולנו, בקהילה, בשכונה ובעיר בית שמש כולה ובכל עמך בית ישראל תפילתו של כהן גדול ביום הכיפורים בצאתו מבית קדש הקדשים: "יהי רצון מלפניך ה' אלוקיננו ואלוקי אבותינו שתהא השנה הזאת הבאה עלינו ועל כל עמך בית ישראל... שנת ברכה, שנת גזרות טובות, שנת זול, שנת חיים טובים מלפניך, שנת כפרה על כל עונותינו, שנת קהלו (קהילתנו) תושיע, שנת תולכנו קוממיות בארצנו, שנה שתעלינו שמחים לארצנו, שנת שלום ושלחה, שנת נבוא לבית מקדשנו במהרה בימינו אמן"